

Impressie van de excursie Bossenwaard IJsselstein-Klaphek.

Zaterdag 5 september zijn we met zeven mensen de uiterwaard Bossenwaard IJsselstein-Klaphek gaan bekijken. Het gebied was een week geleden gemaaid, maar gelukkig waren hier en daar stukken overgeslagen. Op deze stukken stonden nog planten en vele nog in bloei, zie afbeelding 1.

Het gebied is vrij klein, daarom hadden we genoeg tijd om met de flora minder algemene soorten op naam brengen. We hebben ons vooral gefocust op sroomdalplanten die juist in het rivierengebied (fluviatiel district) voorkomen. Vooral de soorten waar we extra naar hebben gekeken staan in de tabel. Voor de Bossenwaard is de soortenlijst dus niet volledig.

We zijn begonnen met goed te kijken naar de Grote kattenstaart. De Grote kattenstaart is een algemene soort maar heeft een bijzondere manier van voortplanten. Deze soort heeft in de loop van de evolutie een truc ontwikkeld om voor kruisbestuiving te zorgen, namelijk tristylie. Deze bestaat hierin dat de lengte van meeldraden en stijlen kan variëren. Er zijn planten waarin alle bloemen of een lange stijl of een middellange stijl of een korte stijl hebben. Alle type bloemen hebben maar twee kransen van meeldraden.

- Bij planten met langstijlige bloemen zijn beide kransen van meeldraden korter dan de stijl.
- Bij planten met kortstijlige bloemen zijn beide kransen van meeldraden langer dan de stijl.
- Bij planten met bloemen met middellange stijlen is er een krans met kortere meeldraden en een krans met langere meeldraden vergeleken met de stijl.

Stuifmeel van een lange meeldraad kan alleen bij langstijlige planten voor bevruchting zorgen.

Stuifmeel van een korte meeldraad kan alleen bij kortstijlige planten voor bevruchting zorgen.

Stuifmeel van middellange meeldraden kunnen alleen bij planten met een middellange stijl voor bevruchting zorgen. Zelfbestuiving is dus niet mogelijk.

Afbeelding 1 Een deel dat nog niet gemaaid was. Foto Frans Coolen.

Afbeelding 2 Klein Vlooienkruid. Foto Martin van Genderen

Afbeelding 3 Heelblaadjes.

In het begin zagen we veel composieten die op elkaar lijken zoals Heelblaadjes en Klein vlooienkruid. Ook Smalle aster en Zomerfijnstraal lijken op het eerste gezicht op elkaar. Als je twee op elkaar lijkende soorten naast elkaar ziet, vallen de verschillen duidelijk op.

Afbeelding 6 Zomerfijnstraal

Afbeelding 5 Smalle aster

Wij hebben ons ook gebogen over een andere fijnstraal. Een aantal soorten van dit geslacht zijn moeilijk te determineren. De buisbloempjes zijn heel klein en dan moet je tellen of er vier of vijf lobjes te zien zijn. Met de harde wind van zaterdag was het moeilijk om de buisbloempjes goed in beeld te houden. Met behulp van de determineerhulp van FLORON, gemaakt door Remko Andeweg en Ton Denters, kwamen we op Ruige fijnstraal.

Op de lagere, wat vochtigere delen vonden we Veerdelig en Knikkend tandzaad. Bij het determineren van deze twee soorten gebruikten we de determineerhulp 'Tandzaden' van Stef van Walsum.

Tijdens de thee en koffiepauze vertelde Tiny Scholtens over de geschiedenis van dit gebied. Op de plaats waar wij zaten begon tot het begin van de dertiende eeuw de Hollandse IJssel als aftakking van de Lek. De Hollandse IJssel liep door een veengebied dat men wilde ontginnen. Hiervoor was een lagere waterstand in de Hollandse IJssel nodig, daarom werd de Hollandse IJssel afgedamd. Dit kun je nog zien. De winterdijk loopt in veel bochten maar deze dam is een lange rechte dam tussen twee bochten.

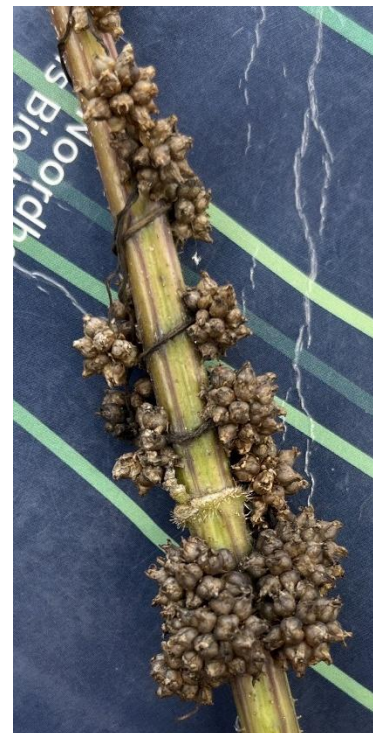
Na de pauze gingen we verder over de zomerdijk. Deze is veel droger en zanderig met stroomdalplanten als Kattendoorn, Kruisdistel en Oostenrijkse kers.

Op een krib met veel ruigteplanten zoals braam, Grote brandnetel, Late guldenroede e.d. vonden we twee stroomdalplanten; Hopwarkruid en Groot warkruid. Hopwarkruid parasiteerde op Dauwbraam. Grootwarkruid op Grote brandnetel.

Even verder, op een zandstrandje vlak langs de Lek groeide Grote stekelnoot, Welriekende ganzenvoet en Zeegroene ganzenvoet. Deze laatste kun je herkennen aan een waslaagje aan de onderkant van de bladeren die gemakkelijk afgewreven kan worden.

Afbeelding 4 Hopwarkruid

Afbeelding 7 Groot warkruid

Inmiddels was het al 12.30 uur en we waren nog niet eens halverwege. Ons wandeltempo was duidelijk dat van de plantenwerkgroep van de KNNV. De meeste stroomdalplanten die in de Bossenwaard IJsselstein-Klaphek groeien hadden we al gevonden dus besloten terug te gaan.

Op de terugweg liepen we langs de oever van de plas aan de andere kant van de zomerdijk. Deze oever is slikkig en nat. Hier vonden we nog een paar nieuwe stroomdalplanten zoals het zeer kleine plantje Slijkgroen, Liggende ganzerik met zijn kleine gele bloemen, Rode ganzenvoet en Zeegroene ganzenvoet. Het determineren van de ganzenvoeten was wat lastig. De exemplaren van de Zeegroene ganzenvoet hadden rode stengels en donkere blaadjes met rode nerven, heel anders dan de zeegroene kleur van de exemplaren langs de oever van de Lek. Het waslaagje aan de onderkant van de bladeren, dat gemakkelijk afgewreven kon worden, gaf de doorsla: Zeegroene ganzenvoet. De Rode ganzenvoet heeft grote, heldergroene bladeren met een glimmende waslaag en meestal rode bloemen. Soms zijn Nederlandse namen verwarrend.

Omstreeks 13.00 uur waren we terug op de verzamelplaats. In het totaal hebben we 14 stroomdalplanten gevonden, zie tabel.

We hebben naast de Heukels drie determinatiehulpen van FLORON gebruikt. Elke determinatiehulp heb ik wat bewerkt zodat elke hulp op twee kantjes van een A4tje passen. Deze kun je vinden bij de bijlagen.

Bossenwaard IJsselstein-Klaphek. Waarnemingen 5-9-2026		stroomdalplant
Geoorde zuring	Rumex thyrsiflorus	x
Groot warkruid	Cuscuta europaea	x
Grote stekelnoot	Xanthium orientale	x
Hertsmunt	Mentha longifolia	x
Hopwarkruid	Cuscuta lupuliformis	x
Kattendoorn	Ononis spinosa subsp. Spinosa	x
Klein vlooiënkruid	Pulicaria vulgaris	x
Kruisdistel	Eryngium campestre	x
Liggende ganzerik	Potentilla supina	x
Oostenrijkse kers	Rorippa austriaca	x
Rode ogentroost	Odontites vernus subsp. serotinus	x
Slijkgroen	Limosella aquatica	x
Smalle aster	Symphyotrichum lanceolatum	x
Welriekende ganzenvoet	Dysphania ambrosioides	x
Akkerdistel	Cirsium arvense	
Beklierde duizendknoop	Persicaria lapathifolia	
Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare	
Gewone Brunel	Prunella vulgaris	
Goudgele honingklaver	Melilotus altissimus	
Grote kaardenbol	Dipsacus fullonum	
Grote kattenstaart	Lythrum salicaria	
Heelblaadjes	Pulicaria dysenterica	
Kleine leeuwentand	Leontodon saxatilis	
Knikkend tandzaad	Bidens cernua	
Kompassla	Lactuca serriola	
Late guldenroede	Solidago gigantea	
Peen	Daucus carota	
Reukloze kamille	Tripleurospermum maritimum	
Rode ganzenvoet	Oxybasis rubra	
Rode waterereprijs	Veronica catenata	
Ruige fijnstraal	Erigeron floribundus	
Veenwortel	Persicaria amphibia	
Veerdelig tandzaad	Bidens tripartita	
Watermunt	Mentha aquatica	
Waterpeper	Persicaria hydropiper	
Wilde bertram	Achillea ptarmica	
Wilde cichorei	Cichorium intybus	
Wolfspoot	Lycopus europaeus	
Zandzegge	Carex arenaria	
Zeegroene ganzenvoet	Oxybasis glauca	
Zeegroene rus	Juncus inflexus	
Zomerfijnstraal	Erigeron annuus	
Zwarte Mosterd	Brassica nigra	